

TARINOITA VANHASTA KOSTAMOSTA

1. MUISTOJEN KESÄPÄIVIÄ KOSTAMON RAITILLA

Oi niitä virkeitä kesäisiä päiviä
Kostamon raitilla!
Järven rannalla polskittiin
ja Simunan porsaita katseltiin.
Nokka-Matin aitalla iltaisin vinkeiltiin
ja jännittäviä juttuja kuunneltiin.
Vikkelinä vaaralle joskus juostiin
ja koulun pihalle kirmattiin.
Salassa siellä me jekkuja tehtiin,
joista myöhemmin kylällä kerrottiin.
Rinteen Allilta nuhteet saatiin
ja kovasti kaduttiin.
Helmin kaupalta tikkarit haettiin
joilla itseä lohdutettiin.

Antti-Maria se rieskoja leipoi ja seuroja järjesti.
Siellä me sitten veisattiin ja istuttiin nätisti.
Varrion-ukko saarnamiehenä seuraväen lumosi.
Kilvoittelusta ja anteeksiannosta
herkeämättä koko päivän pauhasi.
Maitovelliä ja ohrarieskaa jo aamulla maistettiin.
Sokeripala ja lasi maitoa lapsille myös annettiin.
Kamferitippoja ja suolasärkeä mummoille lisukkeiksi tarjottiin.
Joku kulki seuroista seuroihin lihavelliä syömässä,
Antti-ukkokin epäili joskus, saako paikkaa taivaassa.

Kesäaitat ne kuurattiin aina.
Saunassa käytiin lauantaina.
Pyhämatot oli lattioilla sunnuntaina.
Kesänavetat oli valkeiksi kalkittuina ja
lampaantaljaroukotkin säilössä parkittuina.
Heinät ne tehtiin ja laskettiin verkot,
ja pirtteihin vaihdettiin hentoiset kesäverhot.

Isännät aittojensa portailla niitä kylvöaikojaan ja ilmoja pohtivat.
Heinäkuisessa lämmössä jopa välihousutkin jättää pois tohtivat.
Järvellä jo aamuisin virkeinä soutelivat ja verkkojaan kokeilivat.
Iltaisin puhdetöinä sitten rannalla veneitensä tervasivat.
Antti-ukko se käytännön miehenä tervasi tyttöjen uudet saappaatkin.
Tervatut saappaat - ja niissä vielä pari numeroa ylimääräistä kasvuvaraakin,
- sehän nuoria neitosia kovasti itketti ja lisäsi valtavasti kiukkuakin.
• Ja parku kuului sydäntä viiltävänä - jopa Kummunkyläänkin.

Maatalousnaiset ne puhtaissa pirteissään sukkaa kutoivat ja torttuja leipoivat.
Pihat ja navetat siisteinä pitivät ja lämmintä maitoa lypsivät.
Yhteisiä asioita huolella hoitivat ja tilaisuuksia kylällä järjestivät.
Ompeluseura-Akatemiassa emännät tieto-taitojaan innolla voimaannuttivat
ja iltamien jälkeen vilkkaan nuorisonkin pelkällä katseella ohjeistivat.

Pyhäpäivisin Varrion puolelle nuorukaiset orhilla komeissa kieseissä ajelivat

ja Jannen viehkeitä tyttäriä mielenkiinnolla katselivat.
Antti-Leevi se tekikin naimakaupat ja hevoskaupat samalla reissulla
ja Janne lupasi höölisti vielä Antti-Mattiakin vävyksi ajatella.
Eino-veli ei kosinta-aikeissaan luottanut hevosiin eikä rattaisiin.
Valinnan hän teki evakkomatalla Korttesjärvelle, asemalla juostessaan.
Neitokaisella pikkuinen porsas junan vaunusta vikkellästi karkasi
ja Eino nuorukainen urheana poikana tilanteen pelasti.
Siinä yhdessä porsaan perässä juostessa nuori lempikin leimahti
ja asemalta lähtiessä Einon viereen jo tuleva vaimokin rusoposkisena istahti.
Miksi ne ihmiset puhuvat aina niistä nuolista Amorin,
kun pikkuinen porsas voi hoitaa homman paljon paremmin.

Kevättiltoina mäelle noustiin ja Seurantalolla tanhuttiin.
Juhannuskoivutkin pihalle tuotiin ja suvea juhlittiin.
Kesäisissä iltamissa soitti Antti-Yrjö haikeasti haitariaan,
ja tuomien kukkiessa jokainen muisti omaa herkkää nuoruuttaan.
Vaaran laelta kaunista kotikylää auringonlaskussa ihailien katseltiin
ja elokuun kuutamon loisteessa järvellä hiljalleen soudeltiin.
Aamutuulessa lainehtivien ohrapeltojen laidalla menneistä päivistä kiitettiin
ja luottavaisina hyvään huomiseen uskottiin.

Seurantalolla ne ensimmäiset tanssiaskleet otettiin
ja siellä myös ne ihanat ensirakkaudet koettiin:

Kevättanhut Kostamossa

Ujosti tanssittiin tanhut ja arasti kädestä kiinni pidettiin.
Kun ensimmäisen kerran – syvälle silmiin katsottiin,
se sisimmässä jo silloin – herkästi aavistettiin,
että suvena seuraavana,
kun tuomi on kukkinut,
ovat tanhut meille jo tutut
ja yhteinen elon taival - on meille alkanut.

Niin menivät kesät ja vuodet ne kulki

- Tuli Kostamon raitille uusi sukupolvi
- Yhä sininen on järvi,
kaunis on vaara
ja kirkas on taivas kotikylän yllä
suojellen seutua
- Muistojemme syleilyllä.

2. MUMMOJEN VEISUUREISSUT SUNNUNTAISIN

Vikin-Riika ja Kumpu-Riika Kummunkylältä
ja Antti-Maria Kostamon kylän puolelta
mielellään sunnuntaisin yhdessä veisasivat
ja toistensa luona vuorotellen vierailivat.
Antti-Marialla oli pitempi kävelymatka kyläillä,
levähdystä ja jakkaran kantajaa tarvittiin välillä.
Vikin-Riikan luona tarjottiin torttuja ja suolakahvia,
nuoremalle välle torttumössöä ja maitoa.

Eräänä loppukesän sunnuntaina jälleen
Vikin-Riikan luona yhdessä veisattiin
ja suolakahvia lautaselta maistettiin.

Riika piti niin sirosti kiinni lautasesta,
sokeripala toisessa suupielessä.
Kahvi ja piippu olivat kuin Jumalan lahja,
tässä korvikkeen jälkeisessä ajassa.

Weisuu ei oikein tahtonut päästä alkamaan,
kun Riikalla oli jokin suuri huoli rinnassaan.
Vähän väliä huokaili, että huomenna menen
kyllä sinne Varrioon, poikaa patistelemaan
ja olisi sitä sanomista litallekin, paljonkin.

Kumpu-Riika hypisteli hameen helmojaan,
kumpu se ei nyt taas rupeaisi puhumaan
Kumpu-pojista, aina sillä on niistä sanomista.
Antti-Maria silitteli mustan huivinsa reunoja
ja valitteli, että eihän niitä raavaita poikia
kukaan voi aina olla neuvomassa ja ohjailla.

Mutta se olisi Marian pitänyt jättää sanomatta,
koska siitä Riika oikein voimistui ja tuiskasi,
että kyllä minä ne Antti- ja Juntti-pojatkin
kunnan järjestykseen saisin, jos haluaisin.
Tämä oli liikaa Antti-ämmille, joka koki että Herra
oli häntä jo tarpeeksi koetellut, niin tarvitseeko
Riikan vielä häntä komennella, ja onko se Riika
pannut Kummun pojat sen parempaan järjestykseen.

Antti-Maria oli hiljaa, nieli sanoja itsekseen.
Ajatteli vain, että kyllä hän aina näkee pirtin ikkunasta,
kun ne Kummun pojat pitkänä raitona tulevat Seurantalolle.
Sieltähän ne tulevat, ne irtolantioiset Vihriälän pojat
etunenässä, kuin muka olisivat Moskovan Baletista,
Kivelän pojat tulla pököttöivät maha pystyssä, vielä
leukaakin nostaen ja perässä sitten kylkiään ja lonkkiaan
nytkäyttelevät, hitaammat Kumpu-pojat, perimmäisenä.
Ei sanonut mitään ääneen, ajatteli vain pahasti kostoksi,
koska oli nyt niin loukkaantunut Vikin-Riikan sanoista.

Saatiin kuitenkin suolakahvit juotua ja vähän veisattua,
alkoi Vikin-Riikakin rukoilla ja mielipiteissään lauhtua.
Kumpu-Riika ja Antti-Maria lähtivät hiljaisina kotiinsa.
Antti-Maria halusi vielä jakkaran kantajan kanssa
kotimat kallakin veisata " Käy yrttitarhassa polku jne",
mutta ääntä ei oikein tullut, kun vieläkin painoivat
pahasti mieltä ne Vikin-Riikan äänensävyt ja sanomiset.
Anttilan kotiovella Maria riuhtaisi ovenrivasta puuskahtaen,
että ensi viikolla mennäänkin veisaamaan Kumpu-Riikan pirttiin.
Se on paljon säyseämpi, eikä sen kahvikaan ole niin suolainen.

3. SILAKKAOSTOKSILLA HELMIN KAUPASSA

Järvikalaa oli Kostamossa kesän aikana
tullut syötyä monella eri tapaa.

Antti-ukko lähtikin puutelista kourassa silakkaostoksille.
Pyysi Helmin kaupassa tavanomaisella, rauhallisella äänellään
saada kilon silakoita.

Jaa, jauhoja ja voita?
Teilläkö leivotaan,
tuumi kauppias ja alkoi terhakkaasti
kerätä tavaroita kasaan,
kaikkea, mitä nyt leipomiseen ja arkipäivään tarvitaan.

Kesken kaiken tupsahti sisään
Kylän opettaja neiti Kesti
pieni käärö kädessään.
Oli ostanut eilispäivänä silakoita
ja toi nyt ruodot punnitettaviksi ja hyvitetäviksi.
Opettaja oli hyvin tarkka hinnoista.
Hänen mielestä ruodot eivät kuuluneet hintaan.

Antti-ukko katseli ruotoja suurella ihmetyksellä.
Miten ihmeessä neiti Kesti oli saanut
nuoltua ruodot niin puhtaiksi, kiiltäviksi.
Opettaja oli tehnyt todella tarkkaa,
taitavaa ja huolellista työtä.
Opetetaanko siellä opettajaseminaarissa
kalan ruotojakin puhtaaksi nuolemaan?
Ei kyllä Anttilassa ole osattu ruotoja noin
hienosti kaluta!

Neiti Kesti sai Helmiltä hyvän hyvityksen ruodoista,
Kun oli tehnyt niin suuren työnkin.
Ja opettaja halusi vielä käärepaperinkin takaisin,
Sitähän voi käyttää vielä toistekin.

Antti-ukko katsoi omia ostoksiaan hämmentyneenä.
Siinä oli kassissa makkaraa, juustoa, jauhoja, voita ,
soodaa ja kaikkea muutakin.
Sitten vilkaisi puutelistaansa,
jossa luki vain yksi kilo silakoita.

Mutta ne silakat ! – Ukko tuumi Helmille.
Vieläkö niitä löytyy?
Jaa, sinäkin haluat nyt silakoita, Helmi touhusi.
Tässäpä niitä – muista antaa ruodot kissalle!

Niin lähtivät tyytyväiset asiakkaat
Helmin kaupalta kotimatalle.
Neiti Kesti nousi hymyssäsuin mäelle koulua kohti
ja Antti-ukko käveli kylän läpi
järvelle päin tähyillen ja ilmoja arvailen kotiinsa.

Kotikeittiössä Ukko laski ruokakassinsa
mieltiväisen näköisenä pöydälle ja tuumi:
” On se Kesti sitten nuuka ihminen.
Ruodot pitää antaa kissalle!”

Kukaan ei sinä päivä Anttilassa
saanut selville tai ei ymmärtänyt,
mikä yhteys oli niillä ylimääräisillä
ruokakasseilla, neiti Kestin nuukuudella
ja muistutuksella, että ruodot pitää antaa kissalle.

Mutta kyllä Helmin kauppaan tietysti
mentiin seuraavallakin viikolla

- Ja puutelistan kera!

4. HIENOJEN IHMISEN LEIPÄ

Kesäisellä Anttilan pihalla leikki ja juoksi paljon lapsia. Välillä käytiin hakemassa Antti-mummolta rieskaleipiä peukalovoilla voideltuina. Eräänä päivänä kuultiin, että Mikkosen neiti oli tullut Helsingistä. Hän oli tuonut kaupungista hienojen ihmisten leipää. Sitä mentiin sitten joukolla katsomaan. Siinäpä oli lapsille katsomista ja ihmettelemistä. Se oli sellainen vaalea, pitkä pötkö, ei leivän näköinenkään. Saara osasi kertoa, että hienot ihmiset syövät aina valkoista leipää. Ne saattavat syödä lihan ja kalankin purkista. Sitä ihmettä lapset eivät olleet ennen kuulleet, eivätkä tietenkään nähneetkään. Kyllä lapset siinä ihmettelivät, kuinka voi syödä lihaakin peltipurkista. Lihakeitossa oli luitakin, niin miten hienosti ne sitä sitten söivät. Olivatko ne siellä oikeita kreivejä siellä kaupungissa, kun tällaisia ihmeitä tapahtuu. Saara leikkasi palan leivästä ja antoi pieniä paloja muillekin maistiaisiksi. Olipa ihmeellisen makuista. Ja sillä oli hieno nimikin. Sitä kutsuttiin Ranskan leiväksi. Mitähän se tarkoitti?

Anttilassa ukko oli käynyt verkoilla ja syötiin sitten kalapottua ja rieskaa. Muistettiin, että ukko oli kerran kertonut, että ennen vanhaan tehtiin renkien kanssa sopimus. Se tarkoitti, että niiden ei tarvinnut syödä joka päivä tuoretta lohta. Saivat syödä välillä oikeaa ruokaakin. Istuttiin totisina ruokapöydässä. Ruoka oli hyvää ja leikkien jälkeen oli kova nälkä. Siksi ei uskallettu kysyä, mitä ruokaa se oli, kun se ei ollutkaan hienomman väen ruokaa. Kala oli vielä itse pyydetty, siitä ei varmaan hienot ihmiset ollenkaan tykänneet. Ei kyllä kerrota Mikkosessa, mitä on syöty. Keksitään syönnin jälkeen jokin selitys.

Seuraavana päivänä taas juostiin innolla Mikkoseen sitä valkeata leipäähmettelemään. Mutta leivästä oli vain pieni kova kannikka jäljellä. Se oli kovaa, eikä sitä voinut kunnolla leikatakkaan. Taittaessa vain mureni palasia. Pettymys oli suuri. Saara yritti selittää, että hienot ihmiset eivät syö eilistä leipää. Pitää aina olla vastapaistettua. Se selitys meni jo lapsillakin yli ymmärryksen. Kyllä lapset ymmärsivät, ettei ukko voi joka päivä isoa pirtin uunia lämmittää, eikä mummo voi joka päivä leipoa. Mistähän se Saara ne Helsingin hienot ihmiset muka keksi, oliko niitä oikeasti olemassakaan?

Juostiin Anttilaan takasin ja kerrottiin mummolle, että mummon leipä on paljon parempaa kun niiden hienojen ihmisten leipä. Mummo ei oikein ymmärtänyt viestin tarkoitusta, mutta oli kuitenkin tyytyväinen, kun peukalovoilla voideltu ohrieska maistui niin hyvin lapsille. Ruokapöydässä oli taas iloisia lapsia ja sinä päivänä rieskaa kului tavallista enemmän. Pojat lähtivät ukon kanssa järvelle ja tytöt auttelivat mummia. Illalla katsottiin kesänavetassa lehmien lypsyä ja maisteltiin lämmintä maitoa. Kukaan ei muistanut hienoista ihmisistä yhtään mitään. Antti-Maria peitteli tyytyväiset lapset sitten onnellisille unten maille.

5. KIVET VAARAN RINTEESSÄ

Siinä pihan puolella, tielle päin
entisen pirtin alla
olivat ne isot, jyrkät kivet
mahtavana kivijalkana tukevasti kannattamassa

satavuotista Anttilan peräpohjolaista taloa.

Monen sukupolven ajan
olivat ne kivet olleet väelle tukena ja turvana
särkymättä, heilumatta, kaatumatta.
Pitäneet pärekattoisen hirsitalon pystyssä.
Kestäneet tuulet, tuiskut ja pakkasyöt.
Varastoinneet lämpöä kesäisinä päivinä
ja näyttäneet aamukasteen kimallusta
tulevalle päivälle.

Siellä pirtin alla oli ollut tilaa mielikuvitukselle,
tilaa ryömiä ja leikkiä pikku kivillä ja kävyillä.
Suuria kiviä oli voinut raaputtaa, puhdistaa,
silittää ja halata, niille kertoa huolensa.
Ne olivat olleet voimakkaita, turvallisia ystäviä,
joihin oli helppo nojata väsyneenäkin ja lohtua vailla.

Nyt on vanha talo poissa
Kivijalka ei enää ole paikallaan.
Ollut poissa jo kauan, kauan.
Nurmikko peittää pihamaan.
Vain vanha tuomi on näyttämässä
entisen kamarin ikkunan paikkaa.

Sammaloituneet vanhat isot kivet
ovat olleet jo vuosikymmeniä
siellä vaaran rinteessä
tehtävänsä tehneinä, unohdettuina,
tuulen ja pakkasen pieksäminä
hiljaisina muistuttumassa
jo useita sukupolvia ja aikakausia
menneistä muistorikkaista päivistä.

Joka kevät kuitenkin,
tulevat ne esiin lumen ja roudan alta,
suurina, näyttävinä ja valoa janoavina.
Aamuauringon kimaltaessa kostean kiven pintaan
tuovat ne viestiä ja ajateltavaa
elämän poluilla ja kivikoissa kulkevalle ohikulkijalle,
että aina on jotain lujaa, kestäväää ja pysyvää
tässäkin päivässä ja myös tulevaisuudessa.

6. SATOAIKOJA PELLOILLA JA PIRTEISSÄ

Kun heinät oli tehty, marjat poimittu
ja puikulapotut saatu laareihin,
alkoivat jo illat Kostamossakin hämärtyä.
Tuli syksyn jälkitöiden aika.
Lehmät olivat jo talvinavetoissaan
ja hevoset levähtivät raskaiden maatöiden jälkeen.
Piiatkin ja rengitkin jo tekivät muuttovalmistelujaan
aitoista sisätiloihin.

Oli aika satoa ja työn tuloksia juhlia.
Tuli römppäviikot, kekrijuhlat, Mikkelin kirkkopyhät ja markkinat,
Ja jos palkkaakin oli saatu, niin hankittiin uudet saappaat ja muutakin tarpeellista.
Ja kyllä sitä sitten tanssittiin ja riiattiin. Aidan nurkat ja ovenpielet natisivat vielä aamulypsyjenkin aikaan.
Oltiin vielä virkeitä ja hyvillä mielin.
Eivätkä ne lemmenasiat niin salassa kylällä pysyneet, vaikka kuinka niitä olisi yritetty piilossa harrastaa.

Syksyisistä seikkailuista riitti puhetta ja haaveilua tulevalle kaamosajalle.
Kenellä oli ollut kauneimmat silmät ja kenellä lämpöisin syli.
Puhdetöitä tehdessä niitä aikoja olikin mukava muistella
joko yksikseen tai sydänystävänsä kanssa. Moni oli jo saanut
kihlasormuksenkin sormeensa ja nuoruus tuntui ihanalta.

Ja ajatella!
Yhdeksän kuukauden kuluttua oli taas satokausi!
Mutta nyt nämä uudet juhlatuotokset olivat äänekkäämpää sorttia.
Kiljuivat ja potkiskelivat sekä pirteissä ja pihalla.
Eikä näitä vietykään pottukellareihin tai uunin pankon päälle kuivumaan.
Eivätkä edes päässeet peräkamariin köllöttelemään.
Nehän laitettiin päiväsaikaan siihen keskelle pihaa
-oikein kotiseutuoppia saamaan!
Kaikkien kaitsettaviksi ja kasvatettaviksi,
hellittäviksi ja hyssyteltäviksi,
siihen kanojen ja kissojen keskelle.
Pihan virikekeskuksessa riitti ääntä ja katseltavaa oli joka suuntaan.

Ja sitten aikanaan, kun pystyivät
seisomaan omilla jaloillaan,
saivat jalkaterillekin ja pohkeillekin kuntoilua
sekä oikein työhön perehdytystä
siinä saavissa seisoessaan,
kun katselivat äidin lypsämistä
tai pyykkitouhuja karjakeittiössä.

Välillä ne kyllä tepisivät ja kiljahtelivat
ja esittivät suuriakin mielipideilmaisuja,
hakkasivat kämmenet punaisina saavin laitaa,
että vanteet oikein vingahtelivat
ja koko saavi narisi liitoksissaan
- mutta eivät ne lakkoilleet!
Antti-ukkokin ohi mennessään päivitteli,
että mitä ne nyt niitä keuhkojaan voimistavat,
kun eivät osaa vielä veisatakkaan.

Veneeseenkin ne pääsivät joskus kaloja katsomaan
- mutta ei niiden annettu venettä heiluttaa.
Siinä olikin hyvä paikka vilkerillekin opettaa
että tottelemistakin voi joskus harjoitella,
ihan oman itsensäkin takia

- ja kuivana pysymisen kannaltakin.

Leipomispäivinä annettiin taikinanpala käteen,

ja sitä kun aikansa taputtelivat
niin siihen nukahtivat.
Ja unen jälkeen maistui ihana lämmin leipä
peukalovoilla ja maitotilkalla.
Ja kun söi tarpeeksi monta leipää
niin taas nukutti iltasella lämpimällä uunin pankolla.

Eihän sitä turhan takia
niitä römppäviikkoja, kekrijuhlia ja Mikkelin markkinoita
eikä tanssejakaan pidetty
- tulihan niistä monenmoista tulosta.
Saatiin suuhunpantavaa väelle ja karjalle
ja pirtteihin kehtojen pohjallekin tuli tiheään täytettä,
josta riitti iloa monelle vuosikymmenelle.
Ja Kostamon kyläkin kukoisti
kun raitilla riitti tyytyväistä väkeä, pelloilla touhua
ja Seurantalolla mukavia iltamia!